

Buczkowice, 15 czerwca 2021 r.

Trybunał Konstytucyjny

Al. J. Ch. Szucha 12 A

00-918 Warszawa

Skarżący:

A B

- reprezentowany przez pełnomocnika z urzędu radcę prawnego Szymona Sternala, adres do doręczeń: Kancelaria Radcy Prawnego Szymon Sternal, ul. Długa 127, 43-374 Buczkowice

Uczestnicy postępowania:

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej

Skarga konstytucyjna

W imieniu strony skarżącej, jako pełnomocnik wyznaczony z urzędu na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego w Ż z dnia marca 2021 r., wydanego w oparciu o wniosek skarżącego z dnia grudnia 2021 r. w sprawie wyznaczenia pełnomocnika z urzędu do sporządzenia skargi konstytucyjnej, oraz zawiadomienia mnie o wyznaczeniu pełnomocnikiem z urzędu skarżącego z dnia kwietnia 2021 r., doręczonego mi w dniu 15 kwietnia 2021 r., działając na podstawie art. 79 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483) oraz na podstawie art. 44 oraz art. 53 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz.U.2019 poz. 2393 t.j.) wnoszę o stwierdzenie, że:

- norma wyrażona w art. 17 § 1 pkt 1 ustawy z dnia z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks

postępowania karnego (Dz.U.2020.30 t.j.) w części, w jakiej stanowi, że postępowania karnego nie wszczyna się, jeżeli brak jest danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia czynu zabronionego jest niezgodny z art. 38 w zw. z art. 2, art. 30 oraz art. 31 ust. 3 Konstytucji, art. 45 ust. 1 w zw. z art. 2, art. 30 oraz art. 31 ust. 3 Konstytucji oraz art. 47 w zw. z art. 2, art. 30 oraz art. 31 ust. 3 Konstytucji,

- norma wyrażona w art. 305 § 1 ustawy z dnia z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz.U.2020.30 t.j.) w zw. z art. 17 § 1 ustawy z dnia z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz.U.2020.30 t.j.) jest niezgodny z art. 38 w zw. z art. 2, art. 30 oraz art. 31 ust. 3 Konstytucji, art. 45 ust. 1 w zw. z art. 2, art. 30 oraz art. 31 ust. 3 Konstytucji oraz art. 47 w zw. z art. 2, art. 30 oraz art. 31 ust. 3 Konstytucji w zakresie, w jakim uprawnia ona organ procesowy do wydania przed przeprowadzeniem postępowania dowodowego postanowienia w przedmiocie odmowy wszczęcia postępowania karnego z uwagi na brak danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia czynu zabronionego,

- norma wyrażona w art. 307 § 1 ustawy z dnia z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz.U.2020.30 t.j.) jest niezgodna art. 38 w zw. z art. 2, art. 30 oraz art. 31 ust. 3 Konstytucji, art. 45 ust. 1 w zw. z art. 2, art. 30 oraz art. 31 ust. 3 Konstytucji oraz art. 47 w zw. z art. 2, art. 30 oraz art. 31 ust. 3 Konstytucji z uwagi uniemożliwienie pokrzywdzonemu możliwości aktywnego udziału w czynnościach sprawdzających poprzez brak przyznania pokrzywdzonemu uprawnień procesowych w toku czynności sprawdzających, w tym uprawnień do inicjowania czynności procesowych,

- norma wyrażona w art. 426 § 1 ustawy z dnia z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz.U.2020.30 t.j.) jest sprzeczna z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 176 ust. 1 oraz art. 31 ust. 3 Konstytucji w zakresie w jakim wyłącza ona możliwość zaskarżenia wydanego przez sąd odwoławczy postanowienia w przedmiocie oddalenia odwołania na postanowienie organu ścigania w przedmiocie odmowy wszczęcia postępowania karnego.

Kwestionowanymi przepisami są zatem: art. 17 § 1 pkt 1, art. 305 § 1, art. 307 § 1, art. 426 § 1 ustawy z dnia z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz.U.2020.30 t.j.) (zwanej dalej k.p.k.).

Powyższe przepisy mają zastosowanie w niniejszej sprawie, gdyż Sąd Rejonowy w K

rozpoznając zażalenie skarżącego w dniu grudnia 2020 r., , badał poprawność ich zastosowania przez organy procesowe, tym samym, oparł na nich swoje orzeczenie.

Skargę konstytucyjną wywodzę na tej podstawie, że Sąd Rejonowy w K

w dniu grudnia 2020 r., wydał postanowienie oddalające zażalenie skarżącego na postanowienie Prokuratora Rejonowego w K z dnia lipca 2020 r. w przedmiocie odmowy wszczęcia dochodzenia w sprawie gróźb karalnych kierowanych do skarżącego w dniu czerwca 2020 r.

Przedmiotowym orzeczenie została naruszona wyrażona w art. 2 Konstytucji zasada demokratycznego państwa prawa, której jedną z podstawowych egzemplifikacji jest zasada pogłębiania zaufania obywateli do państwa, ponieważ zaskarżone przepisy (art. 17 § 1 pkt 1 k.p.k., oraz art. 305 § 1 k.p.k.) umożliwiają odmowę wszczęcia postępowania karnego w przypadku stwierdzenia braku danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia czynu zabronionego. Postanowienie takie wydawane jest przed wszczęciem postępowania przygotowawczego, którego celem jest zgromadzenie materiału dowodowego. Postanowienie odmawiające wszczęcia postępowania karnego wydawane jest wyłącznie w oparciu subiektywną ocenę organu prowadzącemu postępowanie przygotowawcze. Należy wskazać, że pomimo, że zasada państwa prawa jest zasadą ustrojową jest źródłem jest zasada ochrony godności (art. 30 Konstytucji) i związana z nią zasada ochrony życia (art. 38 Konstytucji) oraz czci (art. 47 Konstytucji), stanowiąca podstawę dla zarówno dla praw i wolności jednostki, jak i też zasad ustrojowych. Celem postępowania karnego jest także realizacja interesu pokrzywdzonego, polegającego na wykryciu i osądzeniu sprawcy przestępstwa, którego ochrona jest uzasadniona właśnie zasada ochrony życia (art. 38 Konstytucji) oraz czci (art. 47 Konstytucji). Dlatego też naruszonymi prawami skarżącego są prawa naruszone przestępstwem, czyli prawo do ochrony przyrodzonej godności (art. 30 Konstytucji), prawo do ochrony życia i zdrowia (art. 38 Konstytucji) oraz prawo do ochrony czci (art. 47 Konstytucji). Brak możliwości dochodzenia ochrony wskazanych powyżej praw przez pokrzywdzonego na drodze postępowania karnego stanowi ograniczenie, które nie mieści się w granicach wyznaczonych przez art. 31 ust. 3 Konstytucji, który stanowi, że warunkiem ograniczenia praw w drodze ustawowej jest konieczność tego ograniczenia dla bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób.

Przedmiotowe orzeczenie narusza także prawo do sądu (art. 45 § 1 Konstytucji), ponieważ orzeczenie to zamyka drogę pokrzywdzonemu do realizacji swojego interesu na drodze sądowej. Prawo do sądu jest uprawnieniem zapewniającym obywatelowi możliwość uzyskania rozstrzygnięcia dotyczącego jego żywotnego interesu na drodze sądowej, nie precyzując jednocześnie przy tym, o jaki rodzaj postępowania sądowego chodzi. Co za tym idzie, prawo do sądu rozciąga się na wszystkiego typu postępowania sądowe, w tym postępowanie karne. Egzemplifikacją prawa do sądu jest możliwość aktywnego udziału w postępowaniu osobom, których rozstrzygnięcie sądu będzie dotyczyło. W ocenie skarżącego, prawo do sądu rozciąga się także na postępowanie przygotowawcze, gdyż jego przeprowadzenia jest warunkiem koniecznym dla wszczęcia postępowania sądowego. Możliwość wydania postanowienia w przedmiocie odmowy wszczęcia postępowania karnego wyłącznie na podstawie przypuszczenia organu co do braku danych uzasadniających podejrzenie popełnienia przestępstwa narusza przysługujące skarżącemu prawo do sądu. Należy bowiem zauważyć, że organ wydaje swoje postanowienie bez przeprowadzenia czynności dowodowych, właściwych dla postępowania przygotowawczego. Tym samym, z natury rzeczy, jego przekonanie o braku danych uzasadniających podejrzenie popełnienia czynu zabronionego budowane na w oparciu o niekompletny materiał dowodowy. Tym samym, prawo do sądu doznaje ograniczenia wykraczającego poza granice wyznaczone w treści art. 31 ust. 3 Konstytucji, który wskazuje wprost, że ograniczenie konstytucyjnych praw i wolności może nastąpić wyłącznie gdy jest to konieczne dla bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Niekonstytucyjności ograniczenia nie usuwa możliwość przeprowadzenia czynności sprawdzających, w oparciu o art. 307 § 1 k.p.k. Nie stanowią one elementu postępowania przygotowawczego, a tym samym, pokrzywdzony nie jest stroną tego postępowania i nie może brać w nim aktywnego udziału. Od wyniku tego postępowania zależy natomiast późniejszy dostęp do sądu. W ocenie skarżącego, także takie rozwiązanie narusza jego prawo do sądu.

W ocenie skarżącego przysługujące mu prawo do sądu (art. 45 Konstytucji) zostało ograniczone także poprzez treść art. 426 § 1 k.p.k., wyłączającego możliwość zaskarżenia postanowienia sądu odwoławczego poza przypadkami wskazanymi wyraźnie w ustawie. W niniejszej sprawie pokrzywdzony nie miał możliwości zaskarżenia postanowienia Sądu Rejonowego w K

z dnia grudnia 2020 r., , gdyż Sąd działał jako sąd odwoławczy. Należy jednak zauważyć, że prawo do sądu, którego egzemplifikacją jest zasada

dwuinstancyjności postępowania sądowego nie dopuszcza możliwości wprowadzenia tego typu wyjątków. Oznacza to, że w momencie, w którym sprawa zostaje skierowana na drogę sądową, postępowanie powinno być dwuinstancyjne, niezależnie od tego, czy sąd pierwszej instancji działa jako sąd odwoławczy, czy też nie. Wprowadzenie takiego ograniczenia na gruncie art. 426 § 1 k.p.k. stanowi ograniczenie prawa do sądu, niezgodne z wymaganiami zawartymi w art. 31 ust. 3 Konstytucji, a także jest jawnie sprzeczny z normą zawartą w treści art. 176 ust. 1 Konstytucji.

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz.U.2020.30 t.j.) zaskarżone orzeczenie jest ostateczne i nie przysługuje od niego zażalenie do Sądu Najwyższego. Skarżący wyczerpał też przysługujące mu środki odwoławcze.

Oświadczam, że od postanowienia Sądu Rejonowego w K _____ z dnia _____ grudnia 2020 r., _____ nie został wniesiony nadzwyczajny środek zaskarżenia.

Uzasadnienie

Skarżący jest osadzonym w zakładzie _____ w K _____. W trakcie pobytu w zakładzie _____ w dniu _____ czerwca 2020 r. wobec skarżącego zostały skierowane groźby karalne. Zdarzenie to było przedmiotem zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa. Po otrzymaniu zawiadomienia organy ścigania, w oparciu o art. 307 § 1 k.p.k., wszczęły postępowanie wyjaśniające w ramach którego zostały przeprowadzone niektóre środki dowodowe. Po zakończeniu czynności sprawdzających prokurator wydał postanowienie w przedmiocie odmowy wszczęcia postępowania. W ocenie skarżącego, czynności te były niewystarczające dla wykrycia sprawców przestępstwa, co było przyczyną złożonego przez niego zażalenia, które zostało oddalone przez Sąd Rejonowy w K _____ postanowieniem z dnia _____ grudnia 2020 r., sygn. akt: _____. Skarżący odpis zaskarżonego orzeczenia otrzymał w dniu _____ grudnia 2020 r. W dniu _____ grudnia 2020 r. złożył wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu do sporządzenia skargi konstytucyjnej, wskazując jednocześnie na zauważone przez siebie uchybienia zaistniałe w toku postępowania sprawdzającego.

Istotą stawianego zarzutu naruszenia konstytucyjnych praw skarżącego jest możliwość odmowy wszczęcia postępowania karnego bez przeprowadzenia z uwagi na brak danych

uzasadniających podejrzenie popełnienia czynu zabronionego oraz uniemożliwienie pokrzywdzonemu aktywnego udziału na etapie postępowania sprawdzającego, od którego wyniku zależy wszczęcie postępowania przygotowawczego.

W obecnej regulacji ustawowej organy procesowe mają możliwość odmowy wszczęcia postępowania karnego z uwagi na brak danych uzasadniających podejrzenie popełnienia przestępstwa. Należy jednak zauważyć, że przekonanie o tym czy doszło do popełnienia czynu zabronionego kształtowane jest na podstawie danych dostarczanych przez osobę dokonującą zawiadomienia o możliwości popełnienia przestępstwa, która nie dysponuje wystarczającymi środkami dowodowymi koniecznymi dla zebrania danych, które uzasadniałyby podejrzenie popełnienia przestępstwa. Sytuacji tej nie rozwiązuje także możliwość przeprowadzenia przez organy ścigania czynności sprawdzających, w trybie art. 307 § 1 k.p.k. Od wyniku czynności sprawdzających zależy wszczęcie postępowania przygotowawczego, a następnie sądowego. Tym samym, mają one kluczowe znaczenie dla postępowania karnego, którego celem jest między innymi ochrona praw pokrzywdzonego, który jest stroną postępowania przygotowawczego. Na etapie czynności sprawdzających pokrzywdzonemu nie przysługują natomiast żadne uprawnienia, w tym w szczególności do zapoznania się z materiałem dowodowym, zakresem przeprowadzonych czynności procesowych, oraz co najistotniejsze, nie przysługuje mu prawo inicjatywy dowodowej. Czynności procesowe podejmowane na podstawie arbitralnych decyzji organów ścigania. Decyzja procesowe podlega kontroli sądowej, lecz co istotne, jest to kontrola wyłącznie jednoinstancyjna.

Pierwszy z zaskarżonych przepisów jest art. 17 ust. 1 pkt 1) k.p.k., w następującym brzmieniu:

„Art. 17 § 1. Nie wszczyna się postępowania, a wszczęte umarza, gdy:

- 1) czynu nie popełniono albo brak jest danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie jego popełnienia”

Skarżący kwestionuje konstytucyjność następującej części zaskarżonego przepisu „brak jest danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie jego popełnienia”, wskazując, że przepis ten, w istocie odwołuje się do przekonania organu procesowego, nie obligując go jednocześnie do przeprowadzenia jakichkolwiek czynności dowodowych przed podjęciem takiej decyzji. Innymi słowy, decyzja podejmowana jest na podstawie materiału dowodowego zebranego przed wszczęciem postępowania przygotowawczego, którego celem jest zgromadzenie materiału dowodowego pozwalającego ocenić czy doszło do popełnienia czynu zabronionego.

Tym samym, organ procesowy dokonuje oceny, czy doszło do popełnienia przestępstwa ma podstawie informacji przekazanych przez pokrzywdzonego, który na etapie zgłoszenia zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa nie dysponuje środkami pozwalającymi mu dostarczyć materiał dowodowy, gdyż sam nie posiada żadnych uprawnień procesowych. Powyższa sytuacja prowadzi do możliwych, arbitralnych ocen nieraz tego samego lub zbliżonego materiału dowodowego przez różne organy procesowe, podważając zaufanie obywateli do organów państwa, co stoi w sprzeczności z zasadą demokratycznego państwa prawa (art. 2 Konstytucji), oraz wynikającą z niej zasadą pogłębiania zaufania obywateli do państwa. „Uzasadnione podejrzenie” popełnienia przestępstwa to nic innego jak wewnętrzne przekonanie organu, nawet nie tyle o tym czy doszło do popełnienia czynu zabronionego, lecz co do tego, czy zebrany materiał dowodowy na etapie podejmowania decyzji o wszczęciu postępowania karnego pozwala uzasadnić podejrzenie jego popełnienia.

Należy zauważyć ponadto, że postępowanie karne jest prowadzone między innymi w celu uwzględnienia prawnie chronionych interesów pokrzywdzonego. Interesami tymi są między innymi życie i zdrowie, chronione na podstawie art. 38 Konstytucji, oraz cześć, chroniona na podstawie art. 47 Konstytucji. Co za tym idzie, ochrona dóbr osobistych pokrzywdzonego, wynikająca z powołanych przepisów, znajduje umocowanie w Konstytucji. Ochrona wskazanych powyżej praw następuje między innymi poprzez przyznanie jednostce prawa do sądu. Prawo do sądu ma zatem charakter służebny wobec podstawowych praw i wolności jednostki, gdyż jako prawo o charakterze formalnym służy ono ochronie praw o charakterze materialnym. Prawo do sądu oznacza nie tylko, że jednostka może żądać rozstrzygnięcia przez sąd sprawy dotyczącej jej prawnie chronionych interesów, lecz także że może ona brać aktywny udział w tym postępowaniu. Umożliwienie organowi procesowemu odmowy wszczęcia postępowania karnego skutecznie uniemożliwia jednostce ochronę jej podstawowych interesów na drodze karnoprawnej, w tym wskazanych powyżej dóbr osobistych. Zaskarżony przepis, w zasadzie umożliwia wyłączenia tej ochrony na skutek arbitralnej decyzji organu procesowego, co powoduje, że interesy jednostki nie są w żaden sposób chronione, a przysługujące jej prawo do sądu pozostanie niezrealizowane.

Kolejnym zaskarżonym przepisem jest art. 305 § 1 k.p.k. w brzmieniu: „Niezwłocznie po otrzymaniu zawiadomienia o przestępstwie organ powołany do prowadzenia postępowania przygotowawczego obowiązany jest wydać postanowienie o wszczęciu bądź o odmowie wszczęcia śledztwa”. Na podstawie tego przepisu orzekł Sąd o prawach skarżącego, ponieważ

prawidłowość zastosowania tego przepisu była przedmiotem postępowania odwoławczego wywołanego zażaleniem skarżącego.

Przepis ten zobowiązuje organ procesowy do wydania postanowienia w następstwie otrzymania zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa, przy czym organ ten uprawniony jest do podjęcia decyzji o wszczęciu lub odmowie wszczęcia postępowania. Kwestionowany przepis nie może być odczytywany w oderwaniu od treści art. 17 § 1 pkt 1 k.p.k., który wskazuje na podstawę wydania postanowienia o odmowie wszczęcia postępowania karnego. Tym samym, norma uprawniająca organ procesowy do odmowy wszczęcia postępowania przygotowawczego wyrażona jest w obu tych przepisach i dla tego oba te przepisy muszą zostać zakwestionowane łącznie.

Raz jeszcze należy podkreślić, że niekonstytucyjność normy wyrażonej w tych przepisach sprowadza się do możliwości odmowy wszczęcia postępowania przygotowawczego z uwagi na brak przekonania organu, że doszło do czynu zabronionego. Przekonanie to jest jednak kształtowane na podstawie dowodów dostarczonych przez samego składającego zawiadomienie, który z natury rzeczy najczęściej nie dysponuje odpowiednimi uprawnieniami procesowymi do gromadzenia dowodów. Tym samym, przekonanie organu, wypracowane na podstawie dostarczonych dowodów może być formalnie poprawne, co nie oznacza, że odpowiada ono prawdzie, gdyż jej ustalenie musi być niejednokrotnie uprzedzone wyczerpaniem dostępnych środków dowodowych, które są możliwe są do zrealizowania wyłącznie na etapie postępowania przygotowawczego.

Należy wskazać, że organ procesowy nie jest zobowiązany do przeprowadzenia jakiegokolwiek postępowania w celu weryfikacji lub uzupełnienia podstawy faktycznej wskazanej w zawiadomieniu o popełnieniu przestępstwa. Art. 307 § 1 k.p.k. w brzmieniu: „Jeżeli zachodzi potrzeba, można zażądać uzupełnienia w wyznaczonym terminie danych zawartych w zawiadomieniu o przestępstwie lub dokonać sprawdzenia faktów w tym zakresie. W tym wypadku postanowienie o wszczęciu śledztwa albo o odmowie wszczęcia należy wydać najpóźniej w terminie 30 dni od otrzymania zawiadomienia.”, wskazuje wyłącznie na uprawnienie organu procesowego do żądania uzupełnienia danych zawartych w zawiadomieniu o popełnieniu przestępstwa lub też do dokonania sprawdzenia faktów w nim wskazanych. Przeprowadzenie postępowania sprawdzającego nie jest jednak obowiązkiem organu procesowego, a jego celem jest wyłącznie uzyskanie przez ten organ „uzasadnionego

przekonania”, że czyn zabroniony został popełniony.

Powołany przepis przewiduje uprawnienie organu procesowego do przeprowadzenia czynności sprawdzających, przy czym, co istotne, nie wskazuje na czym owe czynności mają polegać. Ustawodawca ogranicza się wyłącznie do wskazania, że czynności podejmowane na tym etapie mają na celu „sprawdzenie faktów”. Oczywistym jest, że sprawdzenie faktów jest równoznaczne z weryfikacją stawianego w zawiadomieniu zarzutu. Innymi słowy, czynności sprawdzające i postępowanie przygotowawcze mają ten sam przedmiot. Prowadzi to do sytuacji, w której wszczęcie postępowania przygotowawczego, którego celem jest ocena czy doszło do popełnienia przestępstwa oraz wykrycia sprawcy przestępstwa, uzależnione jest od swoistego „przedsądu” dokonanego przez organy ścigania. Co więcej, od wyniku tego przedsądu zależy wszczęcie postępowania przygotowawczego, w której realizowana jest ochrona pokrzywdzonego, realizowana między innymi poprzez przyznanie mu uprawnień strony. Celem przyznania pokrzywdzonemu uprawnień strony było umożliwienie mu aktywnego udziału w postępowaniu, między innymi poprzez inicjowanie oraz udział w czynnościach procesowych. Przyznanie pokrzywdzonemu tych uprawnień, znajduje swoje umocowanie w art. 2 oraz art. 45 § 1 Konstytucji, które mają swoje umocowanie w art. 30 Konstytucji. Prawo do sądu, którego egzemplifikacją jest uprawnienie do aktywnego udziału w postępowaniu, rozciąga się także na postępowania prowadzone na etapie przedsądowym w zakresie w jakim wynik tych postępowań rzutuje na możliwość dochodzenia swoich praw przez jednostkę przed sądem. Innymi słowy, prawo do sądu, umożliwia osobie pokrzywdzonej przestępstwem ochronę swoich praw poprzez wywieranie wpływu na czynności procesowe realizowane przez organy procesowe.

Należy przy tym zauważyć, że prawo do sądu nie ogranicza się wyłącznie do umożliwienia jednostce rozpoznania jej sprawy w postępowaniu sądowym, lecz także wskazuje konkretne wymagania jakie mają być realizowane przez ten proces. Wymóg rzetelności procesu sprowadza się do umożliwienia jednostce zainicjowania postępowania sądowego oraz aktywnego udziału w tym postępowaniu. W przypadku postępowania karnego, przeprowadzenie postępowania przygotowawczego, co do zasady, jest konieczne dla zainicjowania postępowania karnego. W celu zapewnienia realizacji zasady państwa prawa, pokrzywdzonemu na tym etapie został przyznany status strony. Jednakże w obecnym stanie prawnym, wszczęcie tego postępowania jest uwarunkowane podjęciem decyzji procesowej o wszczęciu postępowania przygotowawczego (dochodzenia lub śledztwa), które poprzedzone

jest przeprowadzeniem czynności sprawdzających, których celem jest potwierdzenie faktów mają dopiero być ustalone na etapie postępowania przygotowawczego.

Co za tym idzie, czynności sprawdzające są swoistym rodzajem postępowania przygotowawczego, które nie spełnia standardów postępowania zabezpieczających przyznane jednostce prawo do sądu. Wniosek ten zresztą potwierdza treść art. 307 § 2 k.p.k., który nie tylko nie wskazuje, jakie czynności procesowe powinny zostać przeprowadzone, lecz także ogranicza czynności, jakie mogłyby być przeprowadzone. Innymi słowy, zadaniem organu jest potwierdzenie faktów wskazanych w zawiadomieniu o popełnieniu przestępstwa bez możliwości zrealizowania wszystkich czynności procesowych. Ograniczenie postępowania dowodowego na etapie czynności sprawdzających utrudnia, a nawet uniemożliwia przeprowadzenie kontroli instancyjnej, gdyż bez zapoznania się z przeprowadzonymi dowodami sąd nie jest w stanie ocenić, czy zebrany w toku tych czynności materiał dowody uzasadniał odmowę wszczęcia postępowania przygotowawczego, które jak jeszcze raz należy podkreślić ma na celu weryfikację faktów objętych zawiadomieniem o popełnieniu przestępstwa.

Sąd na etapie kontroli postanowienia w przedmiocie odmowy wszczęcia postępowania przygotowawczego, może wyłącznie wypowiedzieć się, czy zostały przeprowadzone czynności sprawdzające, przy czym, nie ma on informacji o innych możliwych czynnościach, jakie mogły być przeprowadzone w sprawie. Przykładem może być sprawa, w której, w toku czynności sprawdzających powinny zostały zbadane zapisy z monitoringu, a organy ścigania ograniczyły się wyłącznie do źródeł osobowych.

Powyższe świadczy o tym, że kwestionowane przepisy ograniczają konstytucyjne prawa skarżącego. Ograniczenie prawa poprzez możliwość brania aktywnego udziału w czynnościach sprawdzających, czy też możliwość odmowy wszczęcia postępowania przygotowawczego na podstawie subiektywnego przekonania organu ścigania o braku danych uzasadniających wszczęcie postępowania karnego ogranicza prawo do sądu (art. 45 Konstytucji), jednocześnie uniemożliwiając ochronę innych konstytucyjnych praw skarżącego, w tym prawa do ochrony życia (art. 38 Konstytucji) oraz czci (art. 47 Konstytucji). Prawo do sądu jest formalną realizacją innych praw jednostki, a jego ograniczenie jest jednocześnie ograniczeniem tych właśnie praw. Należy bowiem zauważyć, że życie, czy cześć nie są prawem sensu stricto, a Konstytucja przyznaje prawo do ich „ochrony”. Innymi słowy, Konstytucja przyznaje jednostce

prawo do ochrony konkretnej kategorii interesów. Prawo do ochrony realizowane jest poprzez stworzenie mechanizmów chroniących wskazane przez ustrojodawcę interesy, a jednym z tych mechanizmów jest właśnie prawo do sądu, za pomocą którego ochrona ta jest realizowana. Tym samym, ograniczenie tych praw podlega wymogom przewidzianym w art. 31 ust. 3 Konstytucji. W przypadku kwestionowanych przepisów, żadne z tych ograniczeń nie zostało zrealizowane. Należy bowiem zauważyć, że uprawnienia do odmowy wszczęcia postępowania karnego z uwagi na brak danych uzasadniających podejrzenie popełnienia czynu zabronionego nie można uzasadnić zarówno porządkiem i bezpieczeństwem państwa, jak i prawami innych osób. Wszczęcie postępowania karnego w celu ustalenia czy doszło do popełnienia czynu zabronionego jest dopuszczalne na gruncie aktualnie obowiązujących przepisów i z natury rzeczy nie ma wpływu na żadną z tych przesłanek. Co istotne, wszczęcie postępowania karnego nie jest równoznaczne z postawieniem komukolwiek zarzutów. Zresztą postanowienie o przedstawieniu zarzutów jest wydane na dalszym etapie postępowania przygotowawczego. Ograniczanie standardu ochrony pokrzywdzonego, czy też pośrednie nakładanie na niego obowiązków gromadzenia i przedstawienia materiału dowodowego uzasadniającego podejrzenie popełnienia przestępstwa, w sposób oczywisty narusza wskazane powyżej konstytucyjne prawa jednostki i stoi w jawnej sprzeczności z zasadą państwa prawa.

Niezależnie od powyższego, skarżący kwestionuje także konstytucyjność art. 426 § 1 k.p.k., który stanowi, że: „Od orzeczeń sądu odwoławczego oraz od orzeczeń wydanych przez Sąd Najwyższy nie przysługuje środek odwoławczy, chyba że ustawa stanowi inaczej.”. Przepis ten wyłącza możliwość dalszego zaskarżenia orzeczeń sądu odwoławczego, chyba że ustawa stanowi inaczej. W ocenie skarżącego, przepis ten stanowi ograniczenie prawa do sądu i realizującej je ustrojowej zasady dwuinstancyjności postępowania sądowego, o której mowa w art. 176 ust. 1 Konstytucji. Konstytucyjnym standardem prawa do sądu wyznaczony jest także przez standardy ustrojowe, w tym w szczególności przyznające jednostce prawo do dwukrotnej oceny merytorycznej jego sprawy. Zasada ta została wyrażona w treści art. 176 ust. 1 Konstytucji, która wskazuje, że postępowanie sądowe jest dwuinstancyjne. Postępowanie sądowe rozpoczyna się w momencie przyjęcia przez sąd sprawy do rozpoznania. Art. 176 ust. 1 Konstytucji nie wskazuje przyczyny rozpoczęcia sprawy na drodze sądowej, *a silencio*, oznacza to, że przyczyna wszczęcia postępowania sądowego nie ma żadnego znaczenia. Co za tym idzie, charakter sprawy rozpoznawanej przez sąd także nie ma znaczenia. Nie ma zatem żadnego, czy sąd pierwszej instancji rozstrzyga sprawę po raz pierwszy, czy też pełni funkcję instancji odwoławczej od innego organu państwowego, w tym organu ścigania. Dlatego też nie

istniało żadne konstytucyjne umocowanie do ograniczenia tego prawa w za pomocą aktu rangi ustawowej. Należy także wskazać, że rozważanie ewentualnego zastosowania art. 31 ust. 3 Konstytucji jest w ocenie skarżącego niedopuszczalne. Skoro ustrojodawca uznał, że realizacja prawa do sądu wymaga ustanowienia zasady dwuinstancyjności na poziomie konstytucyjnym, ustawodawca nie może zmieniać tej decyzji, choćby zaistniały przesłanki określone w art. 31 ust. 3 Konstytucji. Decyzją ustrojodawcy dwuinstancyjność stanowi istotę prawa do sądu. W tym bowiem przypadku, naruszenie zasady dwuinstancyjności stanowiłoby naruszenie istoty prawa do sądu.

Z uwagi na powyższe, wnoszę jak we wstępie.

W załączeniu:

1. postanowienie Sądu Rejonowego w Ż , ,
2. zawiadomienie Okręgowej Izby Radców Prawnych w Katowicach,
3. potwierdzenie odbioru zawiadomienia ad. 2,
4. postanowienie Sądu Rejonowego w K ,
5. dowód doręczenia postanowienia ad. 4,
6. 6 odpisów skargi wraz z załącznikami ad. 1-5.

radca prawny

dr Szymon Sternal